

Т. Б. ВОРОНКОВА

Харьковская национальная академия городского хозяйства

В рамках задач менеджменту системний аналіз (СА) можна визначити як застосування системних концепцій до функцій управління організаціями і підприємствами. Розглядаючи організацію як підсистему, що є складовою системи досягнення мети (тобто вирішення встановленої проблеми), дослідники звертають увагу на дві аспекти розв'язання задачі:

1. дослідження функціонування системи: цілі системи та їхня декомпозиція, вид функцій, погодженість внутрішніх і зовнішніх функцій, проблема оптимальності функціонування тощо;

2. дослідження розташування системи в зовнішньому середовищі (границі системи, характер середовища, відкритість, рівновага, стабілізація, збалансованість, механізм взаємодії системи і середовища, адаптація системи до середовища, фактори і збурюючі впливи середовища).

В даній роботі розглянуті особливості застосування методології СА для вирішення задачі дослідження зовнішнього середовища. В цьому випадку потрібно враховувати наступне.

Зовнішнє середовище розглядається як надсистема досліджуваної системи. Змінюється підхід до дослідження надсистеми порівняно з підходом до дослідження системи. Якщо при дослідженні внутрішньої будови (структури) системи і виробленні рекомендацій щодо керування цією системою виходять з принципу пріоритету інтересів системи в цілому, над інтересами її складових, то при дослідженні надсистем виходять з принципу пріоритету інтересів самої системи, а не надсистеми, елементом якої є досліджувана система (організація).

Друге зауваження. Якщо в процесі дослідження структури системи можна отримати рекомендації щодо керування (управління) системою або її складовими за критерієм досягнення найкращого результату її функціонування (діяльності), то в процесі дослідження надсистем ставити задачу в такому розумінні не зовсім коректно. Як правило, частина зовнішнього середовища не зацікавлена в ефективності функціонування нашої системи. Пропонується поділити зовнішнє середовище на середовище "позитивного" впливу і середовище "негативного" впливу і розглядати їх як дві надсистеми досліджуваної системи. При такому підході дослідження системи в рамках надсистеми "середовище позитивного впливу" проводиться з урахуванням критерію максимізації цього впливу. А дослідження системи в рамках надсистеми "середовище негативного впливу" з урахуванням критерію мінімізації цього впливу.

Прикладом практичної реалізації запропонованого підходу є прийняття рішень з управління організацією чи підприємством при постановці задач діагностики конкурентоспроможності підприємства, конкурентного

середовища, конкурентоспроможності продукції тощо. До складових "середовища позитивного впливу" будуть включені споживачі, постачальники ресурсів (сировини, енергоносіїв, фінансів, персоналу) та ін. До складових "середовища негативного впливу" – конкуренти на ринку, кризові ситуації в економіці країни або регіону, природні катаклізми тощо. Адекватне модельне уявлення про стан підприємства і прийняття управлінських рішень у цьому випадку потребує поєднання трьох основних аспектів його дослідження (структурного, функціонального та генетичного) які є необхідними і достатніми методологічними підставами системного підходу. До умов побудови, організації і функціонування підприємства додаємо умови його взаємодії з надсистемами (або умови функціонування розділяємо на умови внутрішнього функціонування і умови зовнішнього функціонування).

Таким чином, зовнішнє і внутрішнє функціонування системи становлять єдине ціле. Урахування взаємодії і взаємовідбиття середовища та системи, їх взаємодетермінації і взаєморецептивності дозволить підвищити ефективність управлінських рішень.